

גליון תזרני בהלכה, אגדה ומוסר

דברי מאיר

מאוצרותיו של הרב"ג רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

שבט התשע"ט

גליון מס' 4

השיעור השבועי בהלכה ואגדה
ממורנו הרב שליט"א
א"ה מידי יום רביעי בשעה 20:30
בעז"נ של ביהכ"ס 'ישמח לב'
רח' מיכלין פינת אבדה, בית וגן.

דבריהם הם זכרונם

פרקי חיים ודנהגות מרבותינו הקדושים
שיום פקידת שנתם בהודש זה

אמרי בינה

מוסר ואגדה, חיזוק והשקפה
מתוך שיעוריו של מורנו הרב שליט"א

ביום כ"ב שבט חל יום ההילולא של הרב"ק רבי מנחם
מנדל מקוצק זיע"א, שמפורסם בכל תפוצות ישראל. ונאמר
כאן כמה דברים בשמו, כפי שראיתי בספר "אמת ואמונה":

א. אמרו חז"ל במדרש שיר השירים "פתחו לי פתח כחודו
של מחט, ואני אפתח לכם פתח שאפילו עגלות וקרונות
עוברים שם". ואמר על זה: "ובלבד שיהיה הפתח מפולש מצד
לצד, ולא נקב בעלמא!".

ב. במשנה באבות אמרו: "אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ
חסיד" - ושאל: מדוע לא יתכן שיהיה "בור ירא חטא"? ותירץ:
"בור" פירושו ריק מתורה, והרי שנינו במסכת פאה "ותלמוד
תורה כנגד כולם", ואיך יתכן שאדם כזה יהיה ירא חטא? הרי
אילו היה ירא חטא היה ירא מחטא זה של ביטול תורה!

ג. קראתי בספר "חסידי מספרים" (להגרש"י זווין זצ"ל),
שפעם הגיע אליו אחד שהיה "חכם בעיניו". ושאלו הרבי: האם
יודעים אתם פשט בפסוק בקהלת "לא לחכמים לחם"? שתק
הלה, והרבי ביאר: הפשט הוא, שהקב"ה אומר לזה שחכם
בעיניו, אם חכם אתה בעיניך, לך נא ותדאג לעצמך ללחם
לאכול...

(מתוך שיעור - כב שבט תשע"ח)

בפרשת תולדות נאמר "ראה בני כריח שדה אשר
בירכו ה'", ופירש"י שהרגיש יצחק שנכנס עם יעקב
ריח של גן עדן. ושמעתי ממור"ר הגר"ע אויערבאך
שליט"א לבאר, שגן עדן עניינו שלימות שאין להשיג
יותר ממנה. ויעקב אבינו התנהג בעולם הזה כמו בגן
עדן, שאמר "יש לי כל" - כלומר, שהרגיש שלא חסר
לו דבר, ואילו עשו אמר "יש לי רב" - כלומר, יש לי
הרבה, אבל יכול להיות יותר...

א"כ יעקב אבינו חי את חייו בהרגשה של
שלימות, והיה לו בעולם הזה הרגשה של גן עדן,
ולכן כשנכנס אל אביו יצחק הריח ממנו "ריח שדה"
דהיינו גן עדן. והלוואי ונזכה להגיע ולהרגיש שלימות,
ושכל מה שיש לנו זהו גן עדן עלי אדמות!

(מתוך שיעור - טו שבט תשע"ח)

שואלן ודורשין

הלכה ומנהג בעניני דיומא

בס"ד יצא לאור
הקונטרס הנפלא

"פרי הארץ"

מנהגי ט"ו בשבט
בהלכה ואגדה

***

ניתן להשיג
אצל הנציגים בישיבות הק'

לקט מנהגים וסגולות ליום ט"ו בשבט

• מה שקיבלנו מאבותינו להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג כשר ויפה ומהודר שיזמין השי"ת בעת
המצטרך למצוה וכו', נהג מה טוב ומה נעים שיתפלל האדם ביום ההוא ראשית יסוד הצמיחה שיזמין לו
השי"ת לעת המצטרך את הפרי עץ הדר והנה תפילתו תעשה פירות" (בני יששכר).

• ומנהגינו ביום הושענא רבא לאחר התפילה, ליקח הלולב וכו' והאתרוג עושים אותם מרקחת אחר
החג, להעלותם על השולחן בליל ט"ו בשבט ר"ה לאילנות בכלל הפירות שיברכו עליו מאנשי הבית איש
או אישה, וגם ליתן ממנו למקשה לילד שאומרים שהיא סגולה שתלד בריוח ולא בצער ויצא הוולד
בר קיימא לחיים טובים וארוכים ולשלום, כשאוכלת ממנו באותה שעה" (כף החיים).

• ראיתי בכתב יד ישן בשם היהודי מפשיסחא זצללה"ה זיע"א, שמי שאוכל אתרוג בט"ו בשבט -
בטוח שיסלים שנתו! (עבודת יששכר).

• ראוי להפריש ביום ט"ו בשבט 91 פרוטות לצדקה" - גימטריא 'אילך' (מעשה צדקה).

• הרב"ק רבי משה טייטלבוים מסאטמר זיע"א הקפיד לעשות כמנהג המקובלים, לברך ביום זה על
91 מיני פירות, ועל כל פרי ופרי היה נוהג לומר "שיר המעלות" החל ממזמור ק"כ ועד מזמור קל"ה
בתהילים.

• ובספר "אוצר דינים ומנהגים" כתב, שנהגו אצל חכמי הספרדים לעסוק בליל זה בלימודים מכל
חלקי התורה העוסקים בפירות.

• והגאון היעב"ץ צוק"ל כתב, שע"י ריבוי פירות ואמירת תשבחות בליל זה - נעשה תיקונים גדולים
בעולמות העליונים.

מושגים בהלכה

ביאור ענינים שונים בקצרה
להרחבת ידיעת התורה

פנינים ופרפראות

על פרשות השבוע שבחודש זה

מלאכת "מרקד" - גדרה, תולדתה

כתב הרמב"ם (פכ"א מהל' שבת הי"ז) ובספר "כלכלת שבת" לבעל התפארת ישראל (מלאכה ט') ש"מרקד" פירושו, שמרקד קמח וכדו' להפרידו ולבוררו. ובגמ' שבת מקשינן: א"כ "היינו בורר היינו זורה היינו מרקד?" - שהרי עושים אותם כדי להפריד הפסולת מן האוכל. ומתצינן, שמשום שכל אחת מהן היתה מלאכה נפרדת במשכן החשיבוהו למלאכות נפרדות [והיינו, שכל אחת שונה בדרך פעולת ההפרדה, "בורר" זהו עצם ההפרדה של המינים זה מזה, ו"זורה" הפעולה נעשית ע"י הרוח, ו"מרקד" - ההפרדה נעשית ע"י הגפה]. ואפילו מאוכל לאוכל, כגון לרקד מצה מהחתיכות הגסות שבה, יש בזה משום מרקד.

ותולדת מלאכה זו - נתינת שמרים במסנת - לדעה אחת. ומקור הדברים, עיין במ"ב סי' שי"ט סקל"ב על דברי השו"ע שם (ס"ט) "משמרת אפילו תלויה מערב שבת אסור ליתן בה שמרים" - "וחיוב חטאת נמי יש בזה, משום בורר שמברר האוכל מן הפסולת עי"ז, או משום מרקד, ע"ש בגמרא". עכ"ל המ"ב.

[ובדרך אגב, מריקוד זה למדו בעלי המוסר, שלא יתגאה אחד על חבירו, שהרי כשמרקדים הקמח בנפה, אומרת הפסולת לקמח, "ראה איך אתה נופל למטה ואני נותרת כאן למעלה"... ובאמת, כאשר נגמרת המלאכה משליכים את הפסולת שלמעלה לאשפה, ודוקא מהקמח שנפל למטה אופים את הלחם וזוכה שמברכים עליו המוציא ומודים לה' יתברך...].

(מתוך שיעור - טו שבט תשע"ח)

| פרשת בא |

ויעל הארבה וגו' וינח בכל גבול מצרים (י, יד).

"וינח בכל ארץ מצרים, וינח ביום השביעי, מלמד שנח הארבה בשבת" (בעל הטורים).

- מדוע נח הארבה בשבת? ביאור נפלא אמר הגאון רבי שמואל רובין צ"ל - אב"ד קורטשין: אמרו חז"ל במדרש (שמות רבה פרשה יג, פיסקא ו), "ארבה למה הביא עליהן? מפני ששמו את ישראל זורעי חטים ושעורים, לפיכך הביא עליהן ארבה ואכלו כל מה שזרעו להם ישראל". ומאידיך אמרו חז"ל (שם פרשה ה, פיסקא כב), שבשבת לא עבדו בני ישראל.

א"כ, זו הסיבה שהארבה נח בשבת, כיון שלא אכל הארבה אלא מה שזרעו ישראל, והרי בשבת לא עבדו... (פרי עמלינו).

| פרשת בשלח |

וישם את הים לחרבה ויבקעו המים (יד, כא).

מסופר על הרה"ק בעל שם טוב זיע"א, שפעם התכוון פילוסוף אחד לבוא ולשאול אותו, מה פלא מצאו בקריעת ים סוף, והרי לפי חישוביו הגיאולוגיים מוכרח היה הים להיבקע באותו רגע, לפי טבע בריאתו ותכונותיו?

- אך עוד בטרם הספיק לשאול, שמע את הבעל שם טוב מקבץ את כל בני העיר לבית המדרש ודורש לפניו: זהו הגדול שבניסים, כי עוד מקדם בראשית בריאת העולם, התנה הקדוש ברוך הוא עם הים שייברא, רק על מנת שייבקע בשעה שבני ישראל יוצאים ממצרים. זה עצמו הפלא!...

| פרשת יתרו |

ויחן שם ישראל נגד החר (יט, ב).

"ויחן" - פירש הרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א - מלשון חן. אחדות אמיתית תושג, רק כאשר כל יהודי נושא חן בעיני רעהו!

ואמר על כך הרה"ק ה"שם משמואל" מסוכאטשוב זיע"א: אמנם דבר גדול הוא שדרכו של חברי תמצא חן בעיני, שהרי אין דעות בני האדם שוות. אבל יש מעלה גדולה מזו: לאהוב את הזולת גם כשאין דרכו נושאת חן בעיני... *

הרה"ק רבי מאיר שלום מפוריסוב זיע"א אמר: חניית עם ישראל "כאיש אחד בלב אחד", לא נבעה מכך שחשו עצמם כולם שוים, אלא להיפך, מפני שכל אחד הכיר וידע את מקומו והבין היכן עליו לעמוד! זהו שנאמר: "ויחן שם ישראל - נגד החר". שהבינו שאינם בבחינת מישור, אלא בבחינת הר: אלו למרגלותיו, אלו במעלה, והם הולכים ומתמעטים עד לאחד שבפסגה!... (מעין המועד).

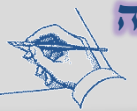
| פרשת משפטים |

אם במחלת ימצא הגנב (כב, א).

מסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, שקרא פעם לחדרו כמה מתלמידיו המובהקים, והורה להם שישמיעו באזניו דבר חידוש בפרשת השבוע - "משפטים".

נענה אחד מבחירי תלמידיו ואמר: הרהרתי הבוקר בפסוק: "אם במחלת ימצא הגנב", ואמרת לפרשו בדרך הבאה: "אם במחלתך - אם חותר אדם בפנימיותו ובנבכי נפשו החבויים, ימצא הגנב" - חזקה עליו שימצא את ה"גנב" הרובץ שם, הלא הוא היצא הרע, הזומם בלא הפוגה כיצד להפיל את האדם ברשתו... *

שיבח הרבי מקוצק את הדובר הצעיר, והעיר: דברים אלה ממש ביקשתי לשמוע היום, וראויים הדברים להישמע על ידכם בכל יום ויום! (תורת הפרשה).

מכתבי תורה והוראה

שהשיב מורנו הרב שליט"א

בס"ד, אלול תשע"ו.

כבוד ידידי הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א,
שלום וברכה. אחדשה"ט באה"ר.

בענין מה שדן ב"תבונות" - ואתחנן תשע"ו, האם עדיף פדיון הבן בזמנו או כיבוד אב, וכגון שצריך לנסוע לחו"ל לאביו וע"כ ידחה הפדיון הבן, והביא תשובת הגאון בעל ה"משנת יוסף" שליט"א.

ויש להוסיף על דבריו הק', שכתב שיסע לאביו ויעשה כיבוד אב מדאורייתא - שהרי חוץ מדעת המהרש"ם (דע"ת או"ח סי' תקס"ח ס"ג) בשם התניא רבתי (סי' צ"ח) והלבוש (סי' תקנ"א סי"ז) והרב בעל התניא שציון, שמבטל כל יום שלא פודהו מצוה מן התורה - לדעת הפוסקים האחרים אין זה חיוב בכל יום, אלא שבכל יום יצא מחזקת נפל, וכמו שכתב ב"תורה תמימה", שעד אז אמרינן שדבר שבממון אי אפשר להוציאו מהמוחזק כל עוד לא ברור הדבר, ולכן ממתנים עד שיצא מכלל נפל, ולכן אם מתעכב עוד יום לית בהא מידי. וגם לשיטתם כשאנו יכול לפדות, כגון כאן, עד שיגיע לאביו, ממילא אין עליו איסור, וכמו ציצית בשבת, שאינו צריך לפושטו מיד כשנוקע, כי אין מוטל עליו קום ועשה בשבת, כי אינו יכול לקשור ציצית בשבת.

בכבוד רב ובברכה, ידיך
מאיר סנדר, פעה"ק ירושלם תובב"א